

CHRONOLOGIE

HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'DE VERLICHTING, 1650-1900'

Het maken van een eenvoudige tijdbalk kan leerlingen vaak helpen bij het begrijpen van de geschiedenis, maar wordt door veel leerlingen niet enthousiast ontvangen. Natuurlijk moeten leerlingen de belangrijkste jaartallen kennen, maar dat is vaak niet het doel. Leerlingen moeten bijvoorbeeld veranderingen zien, continuïteiten herkennen, door historische analogieën het heden kunnen verklaren of in ieder geval oorzaken en gevolgen zien. In de werkvorm 'Chronologie' gaan leerlingen met al deze zaken aan het werk en komt de eenvoudige tijdbalk tot leven.

De 'Chronologie' laat leerlingen:

- leren argumenteren en redeneren
- leren de dimensie tijd ervaren
- het nut van feitelijke kennis ervaren
- historisch denken

Onderwerp	De tweede deelvraag in de historische context 'De Verlichting, 1650-1900' Hoe werden verlichte ideeën tijdens de democratische revoluties in de Verenigde Staten en Frankrijk in de praktijk gebracht (1776–1813)?
Activiteit	Leerlingen doorlopen verschillende rondes waarin ze uiteenlopende activiteiten moeten verrichten
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw vwo In de klas is de tweede deelvraag van deze historische context behandeld
Instrueren	Wat: de Amerikaanse en Franse revolutie nogmaals bestuderen Hoe: in tweetallen doorloop je verschillende rondes waarin je ontwikkelingen, afbeeldingen en bronnen op de juiste plek moet leggen Waarom: om nogmaals de belangrijkste gebeurtenissen en personen in een bredere context te plaatsen
Uitvoeren	Leerlingen doen de activiteiten in tweetallen. De leerlingen krijgen een opdrachtenblad en een uitwerkblad (print deze op A3-formaat).
Nabespreken	Wat: wat heb je geleerd? Welke ontwikkelingen zie je? Hoe: hoe hebben jullie het gedaan? Wat deden jullie waardoor het goed ging? Waarom: zo herhaal je nogmaals de Amerikaanse en Franse Revolutie Advies is om iedere ronde 10 minuten te laten duren en deze dan vervolgens gezamenlijk na te bespreken (dit om te voorkomen dat leerlingen gedurende het proces niet te herstellen fouten maken).

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

CHRONOLOGIE

HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'DE VERLICHTING, 1650-1900'

Zowel in de Verenigde Staten als in Frankrijk vond er een omwenteling van het bestuur plaats in de tweede helft van de achttiende eeuw. Beide omwentelingen zijn de boeken ingegaan als revoluties en zijn geïnspireerd door de Verlichting. We gaan kijken naar verschillende personen, gebeurtenissen en bronfragmenten die deze omwentelingen typeren.

Ronde 1

Zowel de Verenigde Staten als Frankrijk maakten politieke ontwikkelingen door waardoor de staatsvorm meermaals veranderde. Bestudeer de tijdbalk en plaats onderstaande staatsvormen op de juiste plek in de tijdbalk.

De Verenigde Staten	Frankrijk
Overheerst door absolute monarch	Constitutionele monarchie
Federale republiek	Absolute monarchie
	Keizerrijk
	Republiek

Ronde 2

Zowel de geschiedenis van de Verenigde Staten als Frankrijk in de achttiende eeuw kennen verschillende noemenswaardige gebeurtenissen. Plaats de gebeurtenissen op de juiste plek in de tijdbalk.

1. Als gevolg van grote economische problemen had de Franse vorst meer inkomsten nodig, waarop hij overging tot het bijeenroepen van de Staten-Generaal.
2. Generaal Napoleon greep de macht en maakte daarmee een einde aan de Franse Revolutie.
3. Onder leiding van de jakobijnen begon in dit jaar de tweede Franse Revolutie. De jakobijnen introduceerden het algemeen mannenkiesrecht.
4. Napoleon introduceerde de **code Napoléon** in de door hem veroverde gebieden. Hiermee kwam er een burgerlijk wetboek en werd de burgerlijke stand ingevoerd.
5. De afgevaardigden van de dertien koloniën besloten over te gaan tot het uitroepen van de onafhankelijkheid.
6. Met een heftige onafhankelijkheidsoorlog als gevolg werden de Verenigde Staten in dit jaar officieel erkend door Groot-Brittannië.
7. De Britse koning besloot tot het belasten van thee in de koloniën. Hierop overvielen ze Britse schepen met thee en gooiden de kostbare lading in het water: de **Boston Tea Party**.
8. De dertien Britse koloniën verlangden naar meer **zelfbeschikking** en vormden om die reden in Boston een **committee of correspondence**.
9. Geïnspireerd door de **Verklaring van de rechten van de mens en de burger** kwam dit jaar de Franse grondwet tot stand.
10. Geïnspireerd door de ideeën van de Verlichting kwam in dit jaar de Amerikaanse grondwet tot stand.

Ronde 3

In de grote politieke veranderingen die de Verenigde Staten en Frankrijk doormaakten, speelden een aantal personen een cruciale rol. Bestudeer onderstaande beschrijvingen en plaats ieder nummer bij de juiste persoon in de tijdbalk.

11. Het was erg onrustig in Frankrijk, maar onder zijn leiding, na het plegen van een staatsgreep, keerde de rust gedeeltelijk weer terug.
12. Deze Engelsman schreef het pamflet *Common Sense* waarin hij de Amerikanen had opgeroepen om zich los te maken van Groot-Brittannië.
13. Als leider van de jakobijnen was de totstandkoming van de constitutionele monarchie niet voldoende. Er moest algemeen mannenkiesrecht komen. Iedereen die ook maar een beetje tegen de revolutie was, werd onder de guillotine onthoofd.
14. Omdat ze ontevreden was over de uitkomst van de Verklaring van de rechten van de mens en de burger, publiceerde ze in 1791 de Verklaring van de rechten van de vrouw. De jakobijnen vonden dat vrouwen zich niet met de politiek moesten bemoeien. Om die reden werd ze in 1793 onthoofd.
15. Met de groeiende ontevredenheid jegens het Britse gezag en het daaropvolgende uitroepen van de onafhankelijkheid, begon een bloedige onafhankelijkheidsoorlog. De Amerikaanse kolonisten werden geleid door deze man.
16. Als koning van Engeland voerde hij meermaals zeer zware belastingen in, in zijn dertien Amerikaanse koloniën. Dit terwijl zij daarvoor in ruil niet meer inspraak kregen in het bestuur.
17. Als vorst had hij meerdere oorlogen gevoerd, onder andere aan de zijde van de Amerikaanse kolonisten ten tijde van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog, wat de staatskast veel geld had gekost.

Ronde 4

Standbeelden hebben iets merkwaardigs. Ze zijn er om mensen die een belangrijke rol spelen/hebben gespeeld in het verleden te vereren. In de achttiende eeuw was dit niet anders, alleen werden deze toen vaak in opdracht van vorsten zelf geplaatst. Ze markeren veranderingen in het verleden. In de tijdbalk zijn enkele van deze standbeelden opgenomen: zowel die geplaatst worden als die omver worden geworpen. Ieder standbeeld is voorzien van een bijpassend bronfragment. Je dient in deze ronde twee zaken te doen:

- koppel ieder standbeeld aan een gebeurtenis uit ronde 2 (door een lijn te trekken) en
- koppel ieder bronfragment aan een persoon uit ronde 3 (wie heeft deze uitspraak gedaan?) (door een lijn te trekken).

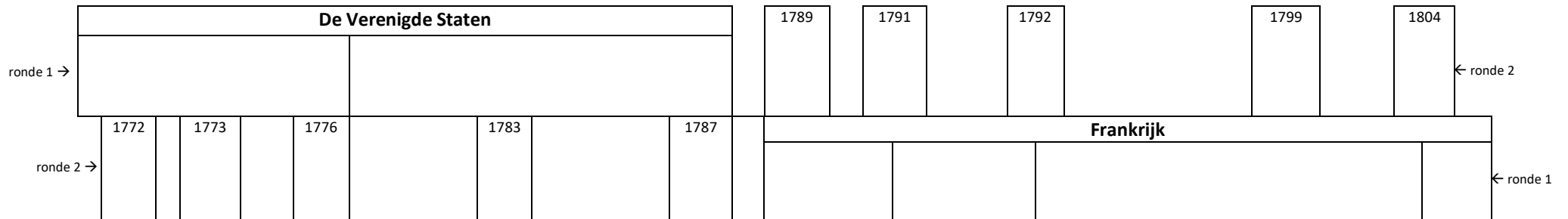
CHRONOLOGIE

HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'DE VERLICHTING, 1650-1900'

geschiedenisdidactiek

ronde 4 →

'Het is nodig de interne en externe vijanden van de republiek te vernietigen, of met de republiek ten onder te gaan. In deze situatie moet het eerste principe van uw politiek zijn dat men het volk met behulp van de rede leidt, en de vijanden van het volk met terreur.'

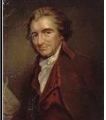
'Het heeft iets absurds te denken dat een continent geregeerd kan blijven worden door een eiland. Maar waar, zult u vragen, is dan de koning van Amerika? Laat de wereld weten dat in Amerika de wet koning is. Want zoals in absolute vorstendommen de koning de wet is, zo is in vrije landen de wet koning.'

'Man, ben je in staat rechtvaardig te zijn? Het is een vrouw die je deze vraag stelt. Je zult haar toch niet zelfs dit recht ontzeggen? Vertel me, wie heeft je soevereine macht gegeven om mijn geslacht te onderdrukken? Je kracht? Je talenten? Aanschouw de schepper in zijn wijsheid, doorzoek de natuur in al haar grootsheid.'

'Aan onze grote vrienden en bondgenoten, de president en leden van het Continentaal Congres van de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Vanwege ziekte moeten we een nieuwe ambassadeur sturen, namelijk Chevalier de la Luzerne. Hij zal niets anders doen dan u bijstaan. We bidden naar God dat hij u zal blijven beschermen.'

George Washington (1732-1799)	Thomas Paine (1737-1809)	George III (1738-1820)	Olympe de Gouges (1748-1793)	Lodewijk XVI (1754-1793)	Robespierre (1758-1794)	Napoleon Bonaparte (1769-1821)

← ronde 3